

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 58

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 27. mai 2024

Algus 11.10, lõpp 12.19

Juhataja: Igor Taro (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Urve Tiidus

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Yoko Alender, Rain Epler, Lauri Laats ja Evelin Poolamets

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise algatajate esindajad Leo Filippov ja Liina Steinberg (2. päevakorrapunkt) ning Kliimaministeeriumi asekanstler Antti Tooming ja elurikkuse kaitse osakonna juhataja Taimo Aasma (2.-3. päevakorrapunkt); Õiguskantsleri nõunikud Evelin Lopman ja Ago Pelisaar, Põllumajandus- ja Regionaalministeeriumi järelevalve valdkonna juht Külli Siim, Kliimaministeeriumi õigusosakonna juhataja Eda Pärtel ning nõunik Džein Aunre (3. päevakorrapunkt); Hanah Lahe töövari Eva-Maria (1.-4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Avalik pöördumine kaitsealade kaitseks"
3. Õiguskantsleri ettepanek viia looduskaitseaduse ehituskeeluvööndi sätted põhiseadusega kooskõlla
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (27.05.-02.06.2024) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 27.05.2024 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Avalik pöördumine kaitsealade kaitseks"
3. Õiguskantsleri ettepanek viia looduskaitseaduse ehituskeeluvööndi sätted põhiseadusega kooskõlla
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 28.05.2024 kell 14.00

1. Riigikogu otsuse „Tuumaenergia Eestis kasutuselevõtu toetamine“ eelnõu (431 OE)
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

- 1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres

Metsoja, Igor Taro, Urve Tiidus).

2. Kollektiivne pöördumine "Avalik pöördumine kaitsealade kaitseks"

Liina Steinberg tegi esitluse kollektiivse pöördumise „Avalik pöördumine kaitsealade kaitseks” esitamise põhjustest ja sisust (Lisa).

Antti Tooming ütles, et olukorda on plaanis muuta läbi metsa- ja looduskaitse reformi. Kaitsealadel ei tohiks raiuda sarnaselt majandusmetsale. Ministeeriumi ettepanekuks on, et piiranguvööndites oleks lageraie keelatud, kuid mõned piiratud võimalused raieks siiski jääksid. Vastav eelnõu on plaanis avalikustada juuni alguses. **Taimo Aasma** lisas, et eelnõuga keelatakse lage- ja veeraied. Uuendusraie liikidest oleksid lubatud häil- ja aegjärgne raie, kuid nende teostamise tingimusi muudetakse rangemaks, et oleks rohkem säilikipuid, raiejärgkude vahelised perioodid oleksid suuremad ja metsa uuenemisele kehtiksid rangemad tingimused. Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) on uue arengukavaga võtnud kohustuse, et enam ei tehta uuendusraiet kaitsealadel ja kaitstakse kõiki Natura 2000 alade metsaelupaiku. Alates 1. märtsist viib Keskkonnaamet kõikide metsateatiste puhul läbi Natura 2000 alade mõjuhindamise.

Andres Metsoja ütles, et RMK teostab kaitsealadel raieid ainult siis, kui selleks on looduskaitse vajadus. Ta uuris, kas kavandatava eelnõu raames on kaalutud kultuurkapitalile sarnast mudelit erametsaomanikele looduskaitse piirangute hüvitamiseks. **Taimo Aasma** vastas, et otsitakse rahastusallikaid erametsaomanikele looduskaitse piirangute hüvitamiseks, kuid hetkel pole kindlaid kokkuleppeid.

Urve Tiidus küsis, millised arutelud toimuvad biomassi subsideerimise osas Euroopa tasandil. **Liina Steinberg** vastas, et Eesti toetab biomassi subsideerimist ja laialdast kasutust. Taanis, Hollandis ja Suurbritannias on suur nõudlus Eesti biomassi järele ja Eesti on suurendanud ka selle pakkumist. **Leo Filippov** lisas, et kui biomassi subsiidiumeid poleks, siis poleks Eesti raiemahud nii suured. **Antti Tooming** märkis, et Euroopa taastuva energia direktiivis (RED III) on sätestatud, et biomass peab olema kogutud säästliku metsamajandamise viisil. Riigi siseselt otsitakse alternatiive ja püütakse mitmekesistada energiaallikaid. **L. Filippov** lausus, et segadus on biomassi tähenduse osas. Biomass tähendab Eestis ka täisväärtuslikku puitu, kuid EL-i direktiivis on kirjas, et biomass on jääkpuut. Võimalik on argumenteerida, et kehva kvaliteediga metsad on jääkpuut.

Mait Klaassen sõnas, et metsateede rajamine on ühiskonna huvides. Ta soovis, et metsa definitsioonid oleksid täpsed. Vanadest loodusmetsadest ja raieliikidest rääkides tuleb termineid täpsustada. **Liina Steinberg** vastas, et vanad loodusmetsad on metsad, mis on olnud majandamisest puutumata vähemalt 100 aastat ja neid on Eestis alla 2%. Ta märkis, et RMK on teostanud raieid piiranguvöödis ka siis, kui see pole kaitse-eesmärkide täitmiseks vajalik. Ta tõi näite Emumäe kohta. **Andres Metsoja** lisas, et RMK lähtub kaitsealadel majandamisel Keskkonnaameti juhistest. **Taimo Aasma** ütles, et loodus- ja põlismetsade definitsioonid on varasemalt olemas. Lisaks on Euroopa Komisjon 2023. aasta kevadel andnud välja tööjuhise, kus ta defineerib enda poolt loodus- ja põlismetsad. Selle juhise järgi peavad liikmesriigid sätestama loodus- ja põlismetsade täpsemad kriteeriumid. Ministeerium on koostöös Tartu Ülikooli ja Maaülikooli teadlastega neid kriteeriume välja töötamas.

Tiit Maran uuris, kas erametsaomanike kompensatsioonide osas on kavas muudatusi, mis puudutavad metsaomanikke, kes on omandanud piirangutega maa. **Taimo Aasma** vastas, et iga-aastase metsatoetuse osas pole see praegu teemaks olnud. Koostöös Maaülikooli, Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja Erametsaliiduga avalikustatakse sellel aastal uus metsatoetuste reformi kontseptsioon. Maade omandamise puhul hakkab rolli mängima, kas maa on omandatud piirangutega või mitte.

Leo Filippov sõnas, et võib näida, et Erametsaliit pingutab keskkonnahoiu teemadel

erametsahüvitiste osas üle. Ta arvab, et tahetakse minna vastuollu põhiseaduse §32 mõttega, mis sätestab, et eraomandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt. **Andres Metsoja** ütles, et põhiseaduses on sätestatud, et loodust peavad kaitsma kõik, kuid samuti on sätestatud, et eraomand on puutumatu. Õiguskantsler on samuti juhtinud tähelepanu Natura 2000 aladele, kus peaksid paralleelselt toimuma looduskaitse ja majandustegevus. Täna on metsamaadele kehtestatud kaks aastat majandamiskeeldu ja metsateatise taotlemine on väga keeruline ning kulukas. **L. Filippov** lausus, et metsamaal pole sihtotstarvet ja on olemas vaid maatulundusmaa, mille kõlvikuks on mets. Ta märkis, et õigus saada tulu ei peaks olema suurem, kui ühiskonna üldine huvi. Riik peaks hoidma kvaliteetset elukeskkonda, mis on majanduslike võimaluste alus.

Mait Klaassen arvas, et kaitstavate alade pindalast ei peaks välja arvama siseveekogusid. Siseveekogud on Natura 2000 alad ja need on üks osa looduskaitsest. **Liina Steinberg** sõnas, et pooldab erametsaomanikele õiglase kompensatsioonide maksmist, kuid hüvitisi ei peaks maksma omanikele, kes on omandanud piirangutega maa. Eraomandile on seatud mitmete seadustega piiranguid ja metsa osas ei peaks tegema erandit. **Leo Filippov** ütles, et siseveekogude pindaladega võidakse kaitstavate alade arvestust võimendada, mis surub metsa kaitse vajaduse tahaplaanile.

Urve Tiidus uuris, mitu protsenti Eesti metsadest on kaitsealad. **Liina Steinberg** vastas, et Eestis on metsamaast 13% rangelt kaitstavad metsad ehk sihtkaitsevööndid ja reservaadid. Kogukonnad soovivad piiranguvööndites metsi majandada, kuid ilma lageraie võtete ja rasketehnikat kasutamata. **Leo Filippov** lisas, et oluline on kaitstavate alade kvaliteet, mitte selle protsentuaalne maht. Kollektiivse pöördumise mõtteks on normaliseerida tegelik metsamajandamine.

Igor Taro sõnas, et rahvusparkide lagedaks raiumine pole mõistlik ja vajalik on tagada looduse ökoloogiline järjepidevus. Riigikogu menetlusse on tulemas vastavad eelnõud ja eelmainitud probleeme arutatakse eelnõude menetlusel süvitsi pikemalt. Teema vajab pikemat arutelu ja seda arvesse võttes tegi ta ettepaneku korraldada sellel teemal avalik keskkonnakomisjoni istung. **Andres Metsoja** ütles, et avalikus debatis peavad olema kaasatud kõik osapooled ja vajalik on saada ülevaade vastavast statistikast. **Tiit Maran** sõnas, et teda huvitab kaitsealadel raieid teinud maaomanike struktuur ja millised huvid on nende raiete taga.

Otsustati:

2.1. Korraldada avalik istung (konsensus: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Igor Taro, Urve Tiidus).

3. Õiguskantsleri ettepanek viia looduskaitseaduse ehituskeeluvööndi sätted põhiseadusega kooskõlla

Ago Pelisaar ütles, et probleem on kahe osaline- esiteks on looduskaitseaduses ehituskeeluvööndi sätetes erandite loetelu, mis ei võimalda mõistlikult lahendada kõiki elulisi juhtumeid. Ta tõi näite Hellenurme vesiveskist, kus ehitati kanalisatsioonitoru, mis ei kuulu erandite loetelu alla. Teiseks probleemiks on, et seaduses pole võimalik kirjeldada kõiki erandeid ammendavalt ja vajalik oleks täiendav menetlusliik, millega erandite üle otsustada. Hetkel on selleks täiendavaks menetluseks ehituskeeluvööndi vähendamise menetlus, mis on administratiivselt väga mahukas. Ettepanekus on välja toodud ka muud probleemid, mis on abiks seaduse muutmisel.

Taimo Aasma ütles, et ollakse valmis probleemide lahendamiseks. Kehtiva seaduse tõlgendamise tekivad juhud, kus kindlate tegevuste realiseerimiseks tuleb teha planeeringu menetlus. Oleks aeg arutada planeeringu kõrvale lihtsama menetluse lisamist. Ehituskeeluvöönd ja ranna-kalda regulatsioon on olemuselt avalikkuse huviorbiidis. Vajalik on arutelu, kuidas läheneda planeeringu väliselt konkreetsetele probleemidele. Seaduse

erisused tunduvad liiga kitsad ja kõiki juhtumeid ei suudeta reguleerida. Ministeerium on õiguskantsleri ettepanekuga nõus.

Külli Siim sõnas, et Põllumajandus- ja Regionaalministeeriumi pole jõudnud palju „mõttetuid“ detailplaneeringud. Detailplaneering on nõutav vaid ehitusloa kohustusliku hoone ja olulise avaliku huviga rajatise ehitamiseks. Õiguskantsleri ettepanekuga ollakse nõus. Ettevalmistamisel on planeerimisseaduse muudatused. Võimalik on laiendada looduskaitseaduse erandite loetelu või lubada ühekordse loa taotlemist.

Andres Metsoja sõnas, et õiguskantsler on tähtsustanud kaalutlusõigust. Ta tõi näite matkaraja rajamisest kaitsealale, mille osas tuleks läbi viia detailplaneering. Riigivaraseaduses on sätestatud, et riigivara ei saa ilma enampakkumiseta kasutusse anda. Ta tõi näite laudtee laiendamisest. Ta märkis, et paljud rajatised jäävad tegemata, sest vajalik on detailplaneering, mis on väga mahukas. Ta lausus, et probleemi ei saa lahendada seaduse erandite loetelu laiendamisega ja probleem on sageli seotud piiranguvööndi ja kaitseala valitsejaga. Samuti on praegu olemas kaalutlusõigus, mida ei kasutata ebamugavuse tõttu.

Urve Tiidus soovis täpsustust, milline oli õiguskantsleri probleemipüstituse seos põhiseadusega. **Ago Pelisaar** vastas, et ehituskeeluvöönd on omandipiirang ja selleks, et sinna ehitada on vajalik läbida menetlus, mis peaks olema põhjendatud põhiseaduse valguses.

Igor Taro sõnas, et antud küsimust arutatakse Riigikogu täiskogus ja põhiseaduskomisjonis.

Otsustati:

3.1. Toetada õiguskantsleri ettepanekut viia looduskaitseaduse ehituskeeluvööndi sätted kooskõlla põhiseadusega (konsensus: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Igor Taro, Urve Tiidus).

3.2. Määrata keskkonnakomisjoni esindajaks õiguskantsleri ettepaneku arutelul täiskogus komisjoni liige Urve Tiidus (konsensus: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Igor Taro, Urve Tiidus).

4. Info ja muud küsimused

Igor Taro sõnas, et esmaspäeval 27.05 kell 14.00 toimub 2023. aasta puitehitiste näituse avamine ja neljapäeval 30.05 kell 8.30 toimub Kliimakohv.

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Elise Ernesaks
protokollija